

Phát triển các kỹ năng tương tác xã hội

Các kiểu hoạt động nhằm phát triển các kỹ năng tương tác xã hội bao gồm:

- Học tập để chia sẻ
- Dạy trẻ "đội"
- Làm mẫu các kỹ năng chơi
- Nhận thức về người khác
- Các nhiệm vụ tương tác xã hội

Các chiến lược phát triển sự tương tác xã hội

Để phát triển các kỹ năng tương tác xã hội cho trẻ chúng ta cần cung cấp các hoạt động nhằm hỗ trợ việc phát triển những lĩnh vực sau:

- Quan tâm tới người khác
- Chấp nhận sự xuất hiện của những người khác
- Mong muốn tương tác với người khác
- Tiếp xúc mắt mắt
- Các kỹ năng nghe và chú ý
- Chơi xã hội
- Luân lượt và chia sẻ

Để đạt được tất cả các khả năng này, cần có thời gian. Mọi tiến bộ dù nhỏ nhất cũng cần được hoan nghênh. Ngay khi mỗi bước phát triển phù hợp và các nhiệm vụ được chia nhỏ ra thành các bước nhỏ tăng dần, thì chúng ta sẽ đạt được những kết quả nhất định. Khi cố gắng tập trung vào một hoạt động hoặc một giai đoạn nào đó, hãy cố gạt bỏ hoặc giảm các tiếng ồn bên ngoài và những gì gây sao lãng để giúp tăng cường sự tập trung chú ý.

Trẻ nhỏ tự kỷ có thể phản ứng tiêu cực với những nỗ lực tương tác xã hội hoặc sự tiếp cận của người lớn hoặc các trẻ khác nên có thể dẫn tới những hành động như đập đầu, la hét, vẫy tay liên tục, bịt mắt hoặc bịt tai. Đó **không** phải là hành vi không thể chấp nhận được mà là cách trẻ đối phó với những tình huống trẻ cảm thấy không thoải mái hoặc thậm chí cảm thấy sợ. Hãy sử dụng hoạt động ưa thích của chúng như một điểm khởi đầu để:

- Bắt chước hành động của chúng ở khoảng cách gần
- Giảm dần khoảng cách giữa bạn và trẻ
- Nói và bắt đầu trò chơi của bạn một chút - quá nhiều sự thay đổi sẽ có thể dẫn tới một sự phản ứng ngược lại.
- đưa cho trẻ một trong những đồ chơi của bạn
- hãy gợi ý cho trẻ làm một sự thay đổi nhỏ trong thói quen chơi của trẻ, hoặc, mời trẻ tham gia vào trò chơi của bạn, hoặc hỏi trẻ xem bạn có thể tham gia vào trò chơi của trẻ không.
- hãy khen ngợi bất kỳ một sự tương tác nào mà trẻ thể hiện

Một khi trẻ đã chấp nhận sự có mặt của người lớn, và hy vọng là bắt đầu nhìn và bắt chước những gì mà người lớn chơi làm mẫu, khi đó sự khởi đầu của sự tương tác bắt đầu.

Các chiến lược hỗ trợ các kỹ năng tương tác xã hội có thể gồm:

- Thu thập các đồ chơi riêng của bạn để phục vụ cho một trò chơi tưởng tượng đơn giản kết hợp với mong muốn của trẻ và những hoạt động ưa thích hơn của chúng. Chơi các trò chơi mà trẻ có thể nhìn thấy bạn và thể hiện sự thoải mái và thích thú trong khi mô tả và nói về trò chơi của bạn. Hãy đề nghị trẻ tham gia vào hoặc đưa cho trẻ một trong số đồ chơi. Trẻ có thể từ chối lời mời đó nhưng nếu bạn lặp đi lặp lại việc này một cách đều đặn trẻ có thể mong muốn tương tác với bạn. Loại hoạt động này có thể bao gồm việc nhìn và nói về một quyển sách.
- Hãy đảm bảo là bạn thể hiện mong muốn tương tác với trẻ thông qua việc đưa ra lời bình luận hoặc mỉm cười nếu trẻ nhìn bạn. Mặc dù ban đầu trẻ không thể hiện bất kỳ một sự quan tâm nào tới người khác nhưng chúng ta nên chỉ ra là chúng ta tôn trọng và đánh giá cao giá trị của chúng.
- Nếu một trẻ có thể chấp nhận sự có mặt của bạn, hãy thử khuyến khích trẻ có sự tiếp xúc thể chất bằng cách vuốt ve cánh tay của trẻ hoặc nhẹ nhàng sờ vào vai trẻ để cố gắng phát triển sự nhận thức về xúc giác giống như một sự chấp nhận và thậm chí thích thú. Theo thời gian, trẻ có thể thích sự tiếp xúc này.
- Đảm bảo sự an toàn cho trẻ vì trẻ có thể thiếu nhận thức về sự nguy hiểm và/hoặc có thể có ngưỡng đau kém (kém nhạy cảm với sự đau). Điều này có thể thực hiện được bằng cách đặt những chướng ngại có thể nhìn thấy được trên những thứ nguy hiểm, hoặc tốt hơn là ngăn trẻ không tới gần những thứ gây nguy hiểm và nói chung là luôn biết được trẻ đang ở đâu và trẻ đang làm gì.
- Tiếp xúc mắt - mắt không đến một cách tự nhiên với mọi trẻ tự kỷ. Nếu con bạn đang tiếp cận bạn, hãy cố gắng đoán trước điều này và đứng trước mặt trẻ, tiếp xúc mắt mắt và nói "xin chào" như một sự công nhận. Qua cách đó, bạn đã thể hiện cho trẻ thấy một cách phù hợp trong khi tiếp cận với người khác. Nếu trẻ đồng ý, bạn hãy nghiêng đầu trẻ để cho mặt trẻ đối diện trực tiếp với mặt bạn, thậm chí ngay cả khi trẻ nhìn xéo góc để tránh sự tiếp xúc mắt mắt. Hãy nhớ và tôn trọng một điều là trẻ tự kỷ có thể gặp khó khăn trong việc tiếp xúc mắt mắt, cảm thấy đó là sự thách thức hoặc thậm chí có thể làm trẻ sợ hãi.
- Hãy khuyến khích các giai điệu hành động bằng cách hát các giai điệu cho bản thân bạn nếu cần, và thể hiện các hành động đơn. Nếu trẻ đồng ý, hãy chuyển động tay trẻ để bắt chước các hành động. Điều này không chỉ giúp phát triển kỹ năng bắt chước mà còn tăng cường các kỹ năng tương tác, chú ý và tập trung, tiếp xúc mắt mắt, chia sẻ, và theo lượt.
- Tập trung nhiều hơn tới cử chỉ điệu bộ cơ thể và nét mặt bạn đi kèm với những lời bình luận bằng lời để hỗ trợ sự phát triển việc hiểu những người khác xung quanh bạn. Bạn cũng có thể sử dụng tranh ảnh mô tả nét mặt.
- Hãy thu hút sự chú ý của trẻ tới bạn trước khi nói hoặc tương tác với trẻ để báo hiệu là một cái gì đó sẽ tiếp diễn. Bằng cách gọi tên và chỉ vào mắt hoặc tai bạn, bạn sẽ chỉ cho trẻ thấy là bạn muốn trẻ nhìn hoặc nghe.
- Hãy tiếp tục chỉ mọi thứ cho trẻ cho dù trẻ dường như không muốn chỉ cho bạn thấy những thứ đó. Điều này sẽ giúp phát triển sự nhận thức về sự chia sẻ cũng như giúp phát triển vốn từ.

- Cho trẻ thấy bạn quan tâm và bình luận về những gì trẻ đang làm, thậm chí nếu đó là một thói quen chơi lặp đi lặp lại. Trẻ có thể không quan tâm tới bạn nhưng bạn nên thể hiện sự quan tâm của mình tới trẻ.
- Hãy khen thưởng bất kỳ một tiến bộ nào mà trẻ đạt được cả bằng lời và/hoặc bằng những phần thưởng có thể nhìn thấy được. Ngay dù ban đầu có thể trẻ không hiểu lời khen hoặc được khen vì cái gì nhưng chúng ta sẽ đạt được những kết quả nhất định theo thời gian. Hơn nữa, mọi trẻ dù tự kỷ hay không tự kỷ đều có thể lặp lại một hoạt động hoặc một hành vi mà được khen thưởng một cách tích cực.

Tài liệu tham khảo:

Hannah, L. (2001). Dạy trẻ rối loạn phổ tự kỷ nhỏ học: một sự hướng dẫn mang tính thực hành đối với cha mẹ và nhân viên trong các trường phổ thông và các trường mầm non hội nhập. *Teaching young children with autistic spectrum disorders to learn: a practical guide for parents and staff in mainstream schools and nurseries*. London: The National Autistic Society.

Wall, K. (2004). Tự kỷ và sự thực hành những năm đầu: hướng dẫn cho các chuyên gia, giáo viên và cha mẹ trong những năm đầu. *Autism and early years practice: a guide for early years professionals, teachers and parents*. London: Paul Chapman Publishing.